

2016

Ενεργός Πολίτης

«Δρούμε τοπικά, σκεφτόμαστε παγκόσμια»

Εισαγωγή

Στα πλαίσια του μαθησιακού πεδίου **«Περιβάλλον και εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη»** (της ερευνητικής εργασίας- project), οι μαθητές της Γ' τάξης του 3^{ου} Γυμνασίου Πολίχνης, για το σχολικό έτος 2015-2016, ασχοληθήκαμε με το θέμα **«Ενεργός Πολίτης»**. Για την ολοκλήρωση της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν πληροφορίες από το διαδίκτυο, από βιβλία καθώς και από συνεντεύξεις.

Περίληψη

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι, μέσα από ενότητες που θέσαμε προς διερεύνηση, να αναδείξουμε την προσωπική σκέψη και δημιουργικότητα, αλλά συγχρόνως να προάγουμε την συλλογικότητα και την ομαδική εργασία.

Πιο ειδικά σκοπός ήταν η κατανόηση της έννοιας του πολίτη και κατ' επέκταση του ενεργού πολίτη.

Θέματα με τα οποία ασχοληθήκαμε σχετικά με τον ενεργό πολίτη:

Τι είναι Ενεργός Πολίτης;

Τι κάνει ο Ενεργός Πολίτης;

Τι σημαίνει «Πολιτειότητα» και «ενεργός πολιτειότητα»;

Ποιος είναι ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών καθώς και η διδασκαλία της;

Ποιος είναι ο ρόλος του σχολείου στη διαμόρφωση του ενεργού πολίτη;

Τι πραγματοποιεί η οργάνωση Κέντρο Μέρας Οικογένειας και Παιδιού (ΚΜΟΠ);

Ποια είναι η ιδιότητα του πολίτη και κατ' επέκταση του ενεργού πολίτη;

Τι είναι Ενεργός Πολίτης;

Ο ενεργός πολίτης είναι ο υπεύθυνος πολίτης, που είναι ενημερωμένος, ξέρει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, εκφράζει την άποψή του και συμμετέχει ενεργά στην κοινωνία. Ο ενεργός πολίτης είναι αυτός που είναι υπεύθυνος απέναντι στον εαυτό του, φροντίζει για την υγεία, την ευεξία του, την προσωπική του ευημερία και ανάπτυξη. Ενημερώνεται για τα κοινά, αναζητά πληροφορίες, φιλτράρει την είδηση, συμμετέχει στο χώρο της δημόσιας συζήτησης με παραδοσιακούς σύγχρονους τρόπους, διαμορφώνει κριτική σκέψη και παίρνει θέση. Ενδιαφέρεται για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, δεν ρυπαίνει, υιοθετεί πρακτικές που ενισχύουν το πράσινο, την εξοικονόμηση ενέργειας, προσέχει την κατανάλωση του νερού, ανακυκλώνει, κινείται με τα μέσα μαζικής μεταφοράς ή το ποδήλατο.

Τι κάνει ο Ενεργός Πολίτης;

Διεκδικεί τα δικαιώματά του στο δημόσιο χώρο, επιδιώκει τη δημόσια έκφραση και τη δημιουργία υποδομών στη γειτονιά του και στη χώρα του, τη διατήρηση ελεύθερων χώρων & του πράσινου στους κοινόχρηστους χώρους, καθώς και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Δέχεται τη διαφορετικότητα, δέχεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, βοηθά τους συμπολίτες του, τηρεί τους κανόνες που θεσπίζονται για τη διευκόλυνσή τους και είναι ανοιχτός απέναντι στους μετανάστες της πόλης, διεκδικώντας την κοινωνική ένταξη τους.

Τι σημαίνει «Πολιτειότητα» και «ενεργός πολιτειότητα»;

Η **πολιτειότητα** είναι η ιδιότητα του να είναι κανείς πολίτης. Η **ενεργός πολιτειότητα** προϋποθέτει την ενημέρωση για τα κοινά, τη γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που έχει το άτομο ως πολίτης, την έκφραση των απόψεών του, την απαίτηση για διαφάνεια και δικαιοσύνη, την ενεργό συμμετοχή στις κοινωνικές διεργασίες. Η έννοια του «**ενεργού πολίτη**» αναφέρεται συνήθως στη διεκδίκηση των δικαιωμάτων του στον δημόσιο χώρο και στην ενεργό συμμετοχή του στις πολιτικές και κοινωνικές δομές διαμόρφωσης απόψεων ή λήψης αποφάσεων, όπως είναι οι φορείς αυτοδιοίκησης, τα κόμματα, οι συνδικαλιστικοί φορείς, οι διάφοροι σύλλογοι, αλλά και οι άτυπες συλλογικότητες (κοινωνικού, πολιτικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα), οι επιστημονικές ενώσεις κ.ά.

Ποιος είναι ρόλος της κοινωνίας των πολιτών καθώς και η διδασκαλία της;

Με την έννοια του ενεργού πολίτη σχετίζεται η «**κοινωνία των πολιτών**». Ο όρος δηλώνει όλες τις μορφές κοινωνικής δράσης ατόμων ή ομάδων, οι οποίες δεν απορρέουν από το κράτος και δεν αναλαμβάνονται από αυτό. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αντιπροσωπεύουν: τους παράγοντες της αγοράς εργασίας μέσω των οργανώσεων των κοινωνικών εταίρων, συγκεκριμένους κοινωνικο-οικονομικούς κύκλους, τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς (Μ.Κ.Ο) οι οποίοι υπερασπίζονται κοινούς στόχους (π.χ. την προστασία του περιβάλλοντος, τα δικαιώματα των καταναλωτών, την εκπαίδευση και κατάρτιση κ.τ.λ.), τις οργανώσεις βάσης οι οποίες εκπροσωπούν ένα μέρος της κοινωνίας (τα κινήματα νέων, τις ενώσεις υπέρ της οικογένειας κ.τ.λ.), καθώς και τις θρησκευτικές κοινότητες.

Η **Συνθήκη της Λισαβόνας** (άρθρο 15 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) αναγνωρίζει τη **σημασία της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών** στη χρηστή ευρωπαϊκή διακυβέρνηση. Σύμφωνα με τον καθηγητή κοινωνιολογίας στη Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών (London School of Economics) Νίκο Μουζέλη, «οι πιο πρόσφατες θεωρίες γύρω από την Κοινωνία των Πολιτών και τις συνθήκες ισχυροποίησής της εστιάζονται σε έναν “ενδιάμεσο” χώρο μεταξύ κράτους και αγοράς: σε έναν αυτοκυβερνώμενο κοινωνικό χώρο, αποτελούμενο από θεσμούς, ομάδες και οργανώσεις οι οποίες λειτουργούν και κατά του άκρατου ατομικισμού της αγοράς και κατά του κρατικού αυταρχισμού» (Μουζέλης,1997). Η κοινωνία των πολιτών αποτελεί έναν δυναμικό κοινωνικό χώρο συμμετοχής, όπου ο κάθε πολίτης προσχωρεί με τη θέλησή του για να επιδιώξει τον κοινό στόχο της επίλυσης σημαντικών κοινών κοινωνικο-οικονομικών προβλημάτων. Στην αγγλόφωνη εκπαίδευση η διδασκαλία της πολιτειότητας αναφέρεται με τον όρο **«teaching citizenship»**, ενώ στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα υπήρχε και υπάρχει ανάλογο μάθημα, η **Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή**.

«Ο ρόλος του σχολείου στην κοινωνία των πολιτών - Θεωρητική μεθοδολογική προσέγγιση»

Τον 21ον αιώνα φαίνεται να ενδυναμώνεται ο ρόλος της Κοινωνίας των πολιτών. Οι πολίτες αυτής της κοινωνίας, οι οποίοι μπορούν να χαρακτηριστούν ως ενεργοί πολίτες, θα πρέπει να διαθέτουν επιθυμία και ικανότητα συμμετοχής σε δραστηριότητες που δεν είναι εύκολο να καλύψει ούτε ο δημόσιος, ούτε ο ιδιωτικός τομέας (όπως η προστασία του περιβάλλοντος, της υγείας, της πολιτιστικής κληρονομιάς κ.ά.). Γνώσεις και ικανότητες επικοινωνίας και συνεργασίας, κριτικής σκέψης, αναγνώρισης και επίλυσης προβλήματος θεωρούνται απαραίτητες για μια αποτελεσματική συμμετοχή και δράση στην Κοινωνία των πολιτών.

Η διαμόρφωση του ενεργού πολίτη με τα παραπάνω χαρακτηριστικά **μπορεί και πρέπει να γίνει από το σχολείο**, το οποίο εκτός από κατάλληλη παιδεία θα πρέπει επιτέλους να προσανατολιστεί στη σύνδεση θεωρίας και πράξης εφαρμόζοντας κατάλληλες διδακτικές μεθόδους. (Μέρος εργασίας αυτούσιο): «Τα τελευταία χρόνια φαίνεται να εμφανίζεται όλο και πιο συχνά ο όρος «Κοινωνία των πολιτών», ο οποίος δηλώνει τη λειτουργία μιας κοινωνίας ανθρώπων που εθελοντικά δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, ο πολιτισμός, η υγεία, η προστασία του καταναλωτή κ. ά. Η δραστηριότητα των ανθρώπων αυτών γίνεται κυρίως στα πλαίσια διαφόρων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.), όπως οι διεθνείς Unicef, Greenpeace, Γιατροί χωρίς σύνορα και πολλές άλλες».

Ποιος είναι ο ρόλος του σχολείου στη διαμόρφωση του ενεργού πολίτη;

Η έννοια του «πολίτη», και κατ' επέκταση του «ενεργού πολίτη», γεννήθηκε στην **αρχαία Ελλάδα** στο πλαίσιο της «πόλεως». Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ο **αχρείος πολίτης**, δηλαδή άχρηστος πολίτης, ήταν αυτός που δεν είχε συμμετοχή στα κοινά. Στον αντίποδα της Αριστοτελικής παράδοσης, η **Νεώτερη Φιλελεύθερη Πολιτική** παράδοση θέτει στο επίκεντρο τις ελευθερίες και τα δικαιώματα του ατόμου, ενώ στην κοινωνία της παγκοσμιοποίησης η ιδιότητα του πολίτη αποκτά μια οικουμενική διάσταση. Στο πλαίσιο μιας κοινωνίας με υπερεθνικά χαρακτηριστικά, η έννοια του πολίτη συνδέεται με νέες «κρίσιμες» έννοιες όπως είναι η **μετα-εθνική πολιτειότητα** (postnational citizenship), η **ευρωπαϊκή διακυβέρνηση**, (european governance), η **παγκόσμια κοινωνία των πολιτών**, (global civil society) και ο **κοσμοπολιτισμός** (cosmopolitanism).

- Είναι εμφανές ότι η σημασία που αποδίδει μία κοινωνία στην έννοια των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων σε μεγάλο βαθμό προσδιορίζει το επίπεδο της δημοκρατίας και το ρόλο που το κράτος επιτελεί στην κοινωνία.
- Σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, οι παραδοσιακές δυνάμεις της Αριστεράς και της Δεξιάς προτείνουν την διατήρηση του κεντρικού ρόλου του κράτους με μικρή μόνο μεταρρύθμιση των λειτουργιών του, οι νεοφιλελεύθερες δυνάμεις παγκοσμίως προτείνουν την ενδυνάμωση της αγοράς, ενώ οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών, όπως το ΚΜΟΠ, πιστεύουν ότι η λύση βρίσκεται στην ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών.

Για τους φορείς της κοινωνίας των πολιτών η ποιότητα της δημοκρατίας περνά μέσα από την ανοιχτή και ελεύθερη κοινωνία των πολιτών. Ο πολίτης που έχει προσωπικότητα και αξία είναι αυτός που δεν ενδιαφέρεται μόνο για τον εαυτό του αλλά ενδιαφέρεται και για τους άλλους, ενδιαφέρεται για το «εμείς». Ανήκει κάπου και φροντίζει για το σύνολο, στο οποίο ανήκει. Αυτό είναι το ζητούμενο και κυρίως είναι το ζητούμενο των επόμενων ετών. **Ανοιχτή και ελεύθερη κοινωνία, συμμετοχή, άποψη, έκφραση και προσφορά.** Θα πρέπει κάθε φορά να μην βλέπουμε την κοινωνία ως προς το τι θα δώσει σε μας, αλλά να βλέπουμε και το τι εμείς μπορούμε να δώσουμε στην κοινωνία. Με αυτή την ισότιμη σχέση σίγουρα θα πάμε πιο μπροστά. Για να είναι όμως κάποιος ενεργός πολίτης, χρειάζεται να είναι ενημερωμένος, χρειάζεται να είναι καταρτισμένος, χρειάζεται να ξέρει πού και πώς να συμμετάσχει. Περισσότερο από όλα όμως χρειάζεται να έχει ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση για τα θέματα που τον αφορούν.

Τι πραγματοποιεί η οργάνωση Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού (ΚΜΟΠ)?

Το ΚΜΟΠ, από τη ίδρυσή του συμμετέχει, με διάφορους τρόπους, στην ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών: Συμμετέχει σε πρωτοβουλίες για τη προστασία των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Συμμετέχει σε δημόσιες διαβουλεύσεις για τη διαμόρφωση μέτρων και πολιτικών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ανάπτυξη της έννοιας της κοινωνίας των πολιτών. Επίσης, συμμετέχει ως εκπρόσωπος της κοινωνίας των πολιτών σε θεσμικά όργανα και δίκτυα. Ενδεικτικά αναφέρεται η συμμετοχή του στην επιτροπή παρακολούθησης του ΠΕΠ Αττικής στο Γ' ΚΠΣ και η συμμετοχή του στο δίκτυο ΜΚΟ για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ.

Ποια είναι η ιδιότητα του πολίτη και κατ' επέκταση του ενεργού πολίτη;

Η «ιδιότητα του πολίτη» (citizenship) θεωρείται ως μια από τις πιο επίμαχες έννοιες της δυτικής πολιτικής φιλοσοφίας, καθώς έχει συνδεθεί με έννοιες όπως η 'δημοκρατία', τα 'δικαιώματα', οι 'αξίες' και παραπέμπει **«σε διαφορετικά και δυνάμει αντιφατικά περιεχόμενα, όπως είναι η πολιτική αρετή, τα ατομικά συμφέροντα, το κοινό καλό, το εθνικό συμφέρον και η αξία της πολιτικής συμμετοχής»**.

Η ιδιότητα του πολίτη είναι μια έννοια ευαίσθητη, όσον αφορά το εννοιολογικό περιεχόμενό της, πολυσήμαντη και δύσκολη να προσδιοριστεί. Συνδέεται με τη συγκρότηση δύο παραδόσεων: την πολιτική-δημοκρατική με άξονα την **'πόλη'** και τη **'δημοκρατία'** (δήμος, democracy) και τη φιλελεύθερη-κοσμοπολίτικη, με άξονες τον **'κόσμο'**, τον **'φιλελευθερισμό'** (liberalism) και τον **'κοσμοπολιτισμό'** (cosmopolitanism).

ΟΜΑΔΑ 1: Οι Ινδιάνοι

- Θάνος Αδαμίδης
- Χρήστος Ταυλαρίδης
- Σπύρος Δρακάκης
- Μαρία Αδαμίδου

ΟΜΑΔΑ 2: Team-mates

- Κώστας Τσαϊρίδης
- Ιωάννα Αναστασιάδου
- Γιώργος Καλλιανίδης
- Γεωργία Καπετανικόλα

ΟΜΑΔΑ 3: Μονόκεροι

- Γιώργος Βλαχίδης
- Στάθης Γκαλτσίδης
- Κατερίνα Δώνη
- Ιωάννα Τσαλέρα

ΟΜΑΔΑ 4: Οι Αταίριαστοι

- Παναγιώτης Αδαμίδης
- Γρηγόρης Αδαμίδης
- Μαρία Τουρσίδου
- Χρύσα Καλπατσανίδου

Υπεύθυνη καθηγήτρια:

κ. Κουταλά Στέλλα

ΤΕΛΟΣ